

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum Angelus poßit immutare imaginationem hominis. artic.
3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

esse, iuxta ea quae quaestione quinquagesima sexta, articulo secundo dicta sunt, & quae communiter a Doctoribus Scholasticis asseruntur, praesertim in 2. distinctione 8.

ARTICVLVS II.

Virum Angeli possint immutare voluntatem hominis.

Angeli quomodo mouere possint humanam voluntatem.

Quaestio circa modum, quo vnus Angelus mouere, aut non mouere potest voluntatem alterius quaestione 106. articulo secundo dicta sunt, intelligi etiam debent circa modum, quo Angelus mouere potest hominis voluntatem in modum suadentis, ac propo-

A possit praeterea per motum localem sensituius spiritus attrahere ad organa, & applicando actiua, sanguinemque defecando, efficere, vt plures generentur, vniueque euehere potest potentias ad multa intelligenda, quae alioquin non possent intelligere.

Deinde cum aptare possit organum memoriae sensituae, vt facilius ac melius species rerum retineat, idque vel extrahendo per motum localem quae id impediunt, vel applicando actiua, quibus illa expellantur & inducantur, quae ad id conducunt, sanè efficere poterit, vt homo memoriae felici praestet.

B Praeterea ex vario motu spirituum ac humorum in organo sensus interni, ex varia affectione corporis, varioque motu spirituum, humorum, & sanguinis in irascibili & concupiscibili, quibus passiones excitantur, euenit, vt homo, modò de hac re, modò de illa incipiat cogitare, & vt vehementius, aut minus vehementer cogitationem ad hoc, vel illud applicet, plusque aut minus in ea cogitatione persistat. Quare hac ratione, commouendo spiritus & humores organorum, tam sensum internorum, quam irascibilis & concupiscibilis, commouendoque alias partes corporis, poterit excitare varias cogitationes, luxuria, vindictae, auaritiae, rerum laetiarum, tristitiam, piarum, &c. non quidem immittendo de nouo speciem in sensum internum, aut cogitationem ipsam vnà cum sensu efficiendo, sed modis explicatis, efficiendo, vt potentia nunc concurrat cum specie huius obiecti, vehementiusque, aut minus vehementer ad id commoueat, nunc verò cum specie alterius obiecti.

Damones qua ratione possint varias tentationes commouere.

ARTICVLVS III.

Virum Angelus possit immutare imaginationem hominis.

Angeli immutare non possunt species in hominis imaginatione.

Omni consensu Doctores affirmant non posse ab Angelo immutari hominis imaginationem imprimendo ei de nouo species, vt Diuus Thomas hoc loco in responsione ad secundum affirmat. Vnde efficere nequit, vt homo natus caecus imaginationem habeat coloris. Potest nihilominus multis aliis modis versare imaginationem ad varias cognitiones mediantibus speciebus, quas imaginatio in se habet.

Angeli quomodo valent hominis cogitationem ad multa eaque miranda excitare.

In primis, quò melior est dispositio ex parte organo, & plures, ac puriores sunt spiritus sensitui, proportionati tamen ad cognoscendum, eò dilucidior & melior producit cognitio sensus interni, & per consequens etiam intellectus. Vnde ex meliore complexione organorum, quibus insunt interni sensus intellectui seruientes, & magis accommodata ad cognoscendum, prouenit, vt vnus ingeniosior sit, magisque polleat iudicio, quam alius. Quò etiam idem homo vno tempore habet eiusmodi organa minus impedita humoribus crassis, quam alio, & referta pluribus & purioribus spiritibus sensituius ad cognoscendum accommodatis, eò melius per sensus & intellectum agnoscit vno tempore, quam alio: quare cum Angelus possit, humoribus crassis expulsi, organa purgare, vel per motum localem ea immediatè expellendo, vel applicando actiua passiuus, eo modo quo pharmacia extrahi solent, purgarique caput solet;

Cum verò ad cognitionem necessaria sit aduertentia potentiae, quemadmodum nimia occupatio & distractio in aliis cogitandis impedit inspirationes & immisiones, quas bonus Angelus in cogitationem effundit, sic quoque studium & applicatio ad pia cogitanda impedit, ne Angelus malus cogitationes pessimas immittat, vt Diuus Bonauentura in secunda distinctione octaua, secunda parte, distinctione quaestione quarta, & Gabriel eadem distinctione, quaestione secunda rectè affirmant, vniuersimque, qui otiosi sunt, tentationibus sunt expositi, facillèque patiuntur cogitationes pessimas ab Angelo malo immittas, quas non tam facillè in se sentiunt, qui vel literarum studiis, vel aliis honestis occupationibus detinentur. Vnde Hieronymus ad Paulinum, semper aliquid operis facito, vt te diabolus inueniat occupatum, non enim facillè capitur à diabolo, qui bono vacat exercitio.

Tentationes demonum quo pacto impediuntur.

Demum, quemadmodum homo, pro suo arbitratu, ex speciebus rerum, quas vidit per imaginationem constringit notitias rerum, quas non vidit, vt montis auri, ex speciebus auri & montis, & interdum id prouenit ex varia commotione, aut dispositione in organo, aut affectione corporis, vt constat, quia interdum ea somniamus, quae numquam vidimus, nunc tristitia, nunc laeta iuxta dispositionem, commotionem, aut affectionem corporis: sic etiam Angelus efficiendo in corpore similem dispositionem, ac affectionem, aut longè dissimilem, quam nouerit ad id esse magis aptam, efficere in nobis poterit cogitationes rerum, quas numquam vidimus. Praeterea sicut ex commistione humorum, vt ex abundantia sanguinis permisti biliosus & melancholicis humoribus in caput ascendentibus, sunt saepe variae apparitiones in imaginatione mediantibus speciebus, vel obiectorum praesentium, vel quae in sen-

Angeli mali qua ratione varias apparitiones in sensibus internis efficiant.

in sensitiua memoria referuntur, vt in phreneticis, & amentibus est manifestum, qui adeo vehementes ac perturbatas patiuntur imaginationes, vt saepe eas res videantur sibi videre, quas nec vident, sed nec videre quidem possunt, quod omnino non existant, idemque accidit interdum in ebriosis ex vaporibus vini calidis & acutis: sic etiam cum Angelus egregie nouerit commouere organum imaginationis, adducereque ac permiscere ea, quae huiusmodi apparitionibus inseruiunt, facile consequetur, vt similes visiones in imaginatione, interdum solutis sensibus exterioribus, interdum vero eis ligatis, aut nihil operantibus, sese offerant, idque vel opplen- do vias, per quas à cerebro transmittuntur spiritus sensitiui ad sensus exteriores, vt fit in somniantibus vel attrahendo spiritus sensitiuos à sensibus exterioribus ad organa interiorum, retinendisque illos, ne ad organa exteriorum sensum descendant: quo pacto, qui ecstasim patiuntur, ob nimiam applicationem virium sentientium internarum, & confluxum spirituum sensitiuorum ad vires internas, non videntur sensibus exterioribus. Modo igitur explicato poterit diabolus efficere falsas ecstases, & reuelationes, deludereque imaginationem, vt saepe efficit, tum in aliis, tum in lamis, quae cum interdum maneat vel exanimis in aliquo loco, arbitrantur se per aëra delatas volasse, vidisseque & e-gisse multa, quae nec viderunt, nec egerunt.

Lamia exanimis, aliquo in loco manens, multa se loca percurrisse arbitrantur.

Haec dicta sunt circa modos, quibus Angeli tam boni quam mali immutare possunt vires nostras sensitiuas internas, in eisque varias cogitationes excitare, vel per solum motum localem, vel applicando actiua passiuus. Lege, si placet, Victoriam ad finem relectionis de arte magica.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Angelus immutare possit sensum humanum.

Error, delusio, & praestigium quo pacto differant.

V I D A M hoc constituunt discrimen inter errorem, delusionem, & praestigium: Quod error sit quaecumque falsa de re existimatio: delusio vero siue illusio, sit falsa existimatio ortum habens ex variatione aliqua facta circa obiectum, medium, potentiam, seu organum sensus: vnde minus late patet quam error: potest namque error ex aliis etiam captibus euenire, vt ex captiosa ratiocinatione, aut aliunde. Praestigium autem, vt Alexander Aletensis secunda parte, quaestione quadragesima tertia, membro tertio, articulo primo vult, sit species quaedam delusionis, ea nempe, quae provenit ex variatione facta solum ex parte potentiae, seu organi agnoscentis. Interdum tamen praestigium, & illusio confunduntur.

Angeli sensus nostros externos variis modis immutare possunt & illudere.

Hoc praehabito ad quaestionem propositam respondetur, Angelos immutare posse sensus nostros eos variis modis deludendo. In primis ex parte obiecti, idque multifariam. Primò, sola celeri agitatione & subita occultatione, varia etiam colloca- tione eorum, quae ostenduntur, aut incisione, vel conglutinatione occulta, quo pacto praestigiatores sensus deludunt, idque multò melius daemones efficere norunt.

Secundò, appositione alicuius corporis mineralis: quod virtute sibi indita in causa sit, vt corpus, cui apponitur, appareat longè diuersum. Fortè multa alia sunt, quae similem habent virtutem. Dubito

tamen, an id efficiant imprimendo qualitatem in corpus, cui apponuntur, ratione cuius faciant illud apparere diuersum, an potius pro ducendo qualita- tem in medium, per quod species deferuntur, qua mediante ita modificentur species obiecti, vt causa sint, cur id obiectum diuersum appareat, eo modo quo species obiecti candidi transmissa per vitrum viride representant obiectum, ac si esset viride: vtro- que namque modo id esse potest.

Tertio, ex certa quadam colloca- tione obiecti comparatione oculi deluditur visus, putans rem longè aliter se habere, interdum namque linee certo quodam modo in tabula descriptae, si tabula ante oculos ponatur, & inspiciantur, vt re vera in ea descriptae sunt, compariuntur nullum ordinem, nul- lamque proportionem inter se habere, ita vt tabula & linee in ea scriptae in certo quodam situ maneat comparatione oculi, referunt pulcherrimam quandam figuram & imaginem. Ad hunc modum reductur id, quod Diuus Bonauentura & Gabriel in secunda distinctione octaua, quaestione secunda, articulo tertio referunt: dicunt namque paleas certo quodam modo dispositas, adhibitaeque lucerna videri serpentes.

Quarto, possunt Angeli deludere sensus ex parte obiecti, adhibendo aliud simile obiectum, quod saepissime daemones efficiunt, dum corpora phantastica assumunt, quae rem eam referunt, ad cuius sunt similitudinem effecta: interdum etiam sensus delu- dunt, dum occultando, aut perimendo vnum cor- pus, aliud afferunt aliunde, & sensibus loco alterius obiciunt, vt ea ratione credatur vnum corpus in aliud esse commutatum. Altero horum duorum modorum arbitratu Diuus Augustinus decimo octauo de ciuitate Dei, capite decimo octauo, daemones effecisse, vt socij Diomedis in aues crederentur commutati. His omnibus & aliis similibus modis deludere possunt daemones ex parte obiecti.

Ex parte medij possunt etiam deludere sensus: primò impediendo, ne per medium deferantur species ad oculum alicuius, eaque ratione possunt occultare illi aliquod obiectum praesens, vel occultare partem, & partem solum ostendere. Secundò, immutando medium qualitate aliqua, qua species, qua per illud deferuntur, eo pacto modificentur, vt obiecta aliter, ac sunt, representent. Hoc modo si aceto permisceatur sal, & lineus pannus mittatur in acerum, extractusque supposita lucerna inflam- metur, species, quae diffunduntur per mediu flamma illius panni illuminatum, apparere faciunt hominum facies valde horrendas: quibus plures alios deludendi modos ex parte medij Angeli possunt addere.

Ex parte potentiae seu organi possunt eos delu- dere: primò per motum organi: mutato namque si- tu organi apparet res alio in loco ac est: hac ratione si inter oculum & cavitatem, in qua est inclusus, digitum mittas, oculumque comprimas, ac leues, aut deprimas, vna res appareat ac si essent duae. Secundò, immutatis aut perturbatis spiritibus, permis- sisque humoribus, apparent res aliter ac sunt. Impeditis etiam spiritibus, ne descendant ad organa sensuum, impeditur sensatio. Arque hac ratione Angeli percutere nos possunt caecitate: aut etiam interposito humore aliquo inter tunicas per quas species transeunt ad organum visus, quo pacto percussus fuit Paulus. Quouis autem horum duorum modorum